

CIF AVUSTURYA - ÇEK CUMHURİYETİ
PROGRAMI (13 Mayıs-19 Haziran 2005)
DEĞERLENDİRME RAPORU

Adı ve Soyadı: Yüksel BAYKARA ACAR

Görev Yeri: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu

Ünvanı: Dr., Öğretim Görevlisi

İletişim: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Fatih
Cad. Çiftasfalt, Keçiören/Ankara

Tel: 312 355 21 30/145 (ofis)

E-posta: ybaykara@hacettepe.edu.tr
ybaykara@hotmail.com
ybaykaraacar@yahoo.com

Eğitim Yaşamı

Lisans: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu,
1994.

Yüksek Lisans: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal
Hizmet Anabilim Dalı 1998.
Tez Konusu: (Baykara Yüksel. "Türkiye'de Çocuk
Mahkemeleri ve Gözetim Raporları" Yayınlanmamış
Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü, 1998.)

Doktora: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal
Hizmet Anabilim Dalı, 2004
(Baykara Acar, Yüksel. "Cinsel Suçtan Hükümlü
Çocukların Yaşam Öyküsü Çalışması ve Grupla Sosyal
Hizmet Uygulaması," Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, 2004.)

Çalışma Deneyimi

Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünde, İstanbul ilinde 13 Eylül 1996 ve 14 Aralık 1997 tarihleri arasında Bahçelievler Çocuk Yuvası ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünde sosyal çalışmacı kadrosunda çalışılmıştır.

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Araştırma Görevliliği (Ocak 1998-2004 Temmuz).

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Öğretim Görevliliği (Temmuz 2004-..)

Adapazarı depremi sonrasında Hacettepe Üniversitesi Sahra Hastanesinde gönüllü çalışma (Eylül 1999)

YÖRET Vakfı, SHÇEK ve UNICEF Tarafından Kocaeli'nde Doğukışla Çadırkent'i'nde Yürütülen "Çocuk Dostu" Alan Projesi (2000).

Hacettepe Üniversitesi Aile Hizmetleri Araştırma ve Uygulama Merkezi çalışmaları kapsamında Keçiören' de bir ilköğretim okulunda problemlili davranış gösteren ergenlerle grup çalışmaları sorumlusu (2001).

Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü, İstanbul ve Bursa illerinde İdari Yönetim Memurları Eğitimliği, Temmuz ve Ağustos 2004.

Türkiye Çocuklar Yeniden Özgürlük Vakfı Gözetim Delegatesi Eğitimi Projesinde Eğitimlik, 2003-2004.

Türkiye Çocuklar Yeniden Özgürlük Vakfı Sosyal İnceleme Raporu ve Gözetim Raporu Elkitabı Hazırlama Projesi, 2003-2004.

CIF Mesleki Değişim Programlarından, Sosyal Hizmetler Alanında Çalışanlar Derneğinin Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulunda yaptığı tanıtım ve bu programlara daha önce katılmış olan arkadaşlarım aracılığıyla haberdar oldum.

Programa katılım amacım, sosyal hizmet disiplin ve mesleğinin yurt dışındaki uygulamaları hakkında yaşayarak ve gözleyerek bilgi edinebilmek ve başka ülkelerin toplumsal, ekonomik ve kültürel yapılarını inceleyebilmektir. Yurt dışındaki sosyal hizmetler alanındaki yasal ve örgütsel yapıyı daha yakından inceleyebilmek ve bu alanda çalışan uygulayıcılarla tanışıp, tartışabilmektir.

CIF Avusturya Programı, 2005 yılı programını Çek Cumhuriyeti ile birlikte gerçekleştirmiştir. Program 13 Mayıs 2005 ile 10 Haziran 2005 tarihleri arasında

Viyana şehrini; 10 Haziran 2005 ve 19 Haziran 2005 tarihleri arasında da Prag şehrini kapsamıştır.

Programa katılmadan önce CIF Türkiye aracılığıyla başvurumu yapmış ve CIF Avusturya ile görüşmelerimi başlatmışım. CIF Avusturya birimi, 2005 yılı programı başlamadan önce CIF Çek Cumhuriyeti birimiyle programın hazırlığıyla ilgili bir toplantı gerçekleştirmişti.

AVUSTURYA- (VİYANA)

Tarihçe:

Bugünkü Avusturya 9. yüzyılda Charlemagne'ın Avar akınlarını durdurmak amacıyla, Viyana bölgesinde bir savunma merkezi kurmasıyla oluşmaya başlamıştır. Yazılı belgelerde ilk Avusturya adına ("Ostarrichi" ifadesiyle) 996 yılında rastlanmaktadır. 10. Yüzyıldan itibaren, Babenberg ve 13. yüzyıldan itibaren Habsburg hanedanları bu topraklarda yönetime hakim olmuşlardır. Habsburg hanedanı yönetimi sırasında usta bir ittifaklar ve sülaleler arası evlilikler politikası sonucunda Avusturya İmparatoru tacını giyen Habsburglar, 1526 yılında Bohemya ve

Macaristan'ı topraklarına katmışlardır. 1529'da Osmanlı ordularının birinci Viyana kuşatmasını ve özellikle 1683'de ikinci Viyana kuşatmasını kırdıktan sonra Avusturya daha da genişleyerek büyük devletler arasına girmiştir. 1804 yılında İmparator I. Franz kendisini Avusturya İmparatoru ilan etmiş ve Kutsal Roma tacını bırakmıştır. 1867 yılında Avusturya-Macaristan İmparatorluğu oluşmuş ve bu imparatorluk birinci Dünya Savaşı ile son bulmuştur.

1918 yılında ilan edilen Birinci Cumhuriyet, Avusturya'nın 1938'de Nazi Almanyası tarafından ilhakı (siyasi tarih literatürüne "Anschluss" olarak geçmiştir) ile ortadan kalkmıştır. Avusturya, II Dünya Savaşı sonunda, 1945 yılında Fransa, İngiltere, ABD ve SSCB tarafından işgal edilmiş, on yıl devam eden işgal döneminden sonra 1955 senesinde, söz konusu dört ülkeyle imzaladığı Devlet Antlaşması ile bağımsızlığını yeniden kazanmış, bu Antlaşma ile işgal devletleri Avusturya'dan çekilmiş, Avusturya ise buna karşılık herhangi bir siyasi veya askeri pakta üye olmama taahhüdü altına girmiştir. Tarafsızlık politikasının doğal sonucu olarak Avusturya, 1980'lerin ikinci yarısına kadar, dış politikasını Doğu-Batı dengesinin ve bloklar arası yumuşamanın güçlendirilmesi temeline dayandırmış ve tüm komşuları ile etkin ilişkiler sürdürmeyi amaçlamıştır (Viyana Ticaret Müşavirliği, 2005:2-3).

Orta Avrupa'da denize kıyısı olmayan, federal bir cumhuriyet olan Avusturya, dokuz eyaletten oluşur: Burgenland, Karnten , Aşağı Avusturya, Yukarı Avusturya, Salzburg, Steiermark, Tirol, Vorarlberg, Viyana'dır. (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Avusturya> - Güncellenme 1 Temmuz 2005). Batıda Liechtenstein ve İsviçre, güneyde İtalya ve Slovenya, doğuda Macaristan ve Slovakya, kuzeyde ise Almanya ve Çek Cumhuriyeti ile komşudur. Yüzölçümü 83,858 km²'dir. Sınır komşuları: Çek Cumhuriyeti 362 km, Almanya 784 km, Macaristan 366 km, İtalya 430 km, Liechtenstein 35 km, Slovakya 91 km, Slovenya 330 km, İsviçre 164 km'dir ([AIIINet - Ülkeler Rehberi](#)).

Ülkede Tuna Nehri coğrafi ve turistik açıdan olduğu gibi, bir taşıma yolu olarak da hayati öneme sahiptir. 1992 yılında tamamlanan ve Karadeniz'i nehir yoluyla Kuzey Denize bağlayan "Rhein-Main-Donau" (Ren-Main-Tuna) Kanalı, 3.500 km.'lik güzergâhın uzun bir parçası olan Tuna'nın önemini daha da arttırmıştır. Viyana'nın

hemen dışında bulunan liman ticari taşıma açısından dikkat çeken bir konuma sahip bulunmaktadır (Viyana Ticaret Müşavirliği, 2005:4).

1989 yılında Avrupa Birliği için başvuruda bulunan Avusturya, katılım müzakereleri sonrasında 1 Ocak 1995 yılında Avrupa Birliğine İsveç ve Finlandiya ile birlikte üye olmuştur. 1994 yılında AB 'ye katılım için yapılan referandumda, Avusturyalı seçmenlerin % 66,6 sı katılım lehinde oy kullanmıştır. Tam üyelik ile birlikte Avusturya Avrupa Birliği müktesebatını üstlenmiş ve hükümlerlik hakkının bir kısmını Birliğe devretmiştir.1998 yılında AB Dönem Başkanlığını üstlenmiş olan Avusturya, 2006 yılının ilk yarısında bu görevi yeniden üstlenecektir. Genişleme sonrasında oy ve sandalye sayısı değişmiş olmakla birlikte Avusturya AB'nin tüm politik organlarında temsil edilmektedir (Viyana Ticaret Müşavirliği, 2005:8).

Sosyal ve Ekonomik Politika

Avusturya liberal ekonomik politikaları benimsemiştir. Bu durum özel kuruluşların sayıca fazlalığında önemlidir.

Ülkede 1970 'lerde yoksulluk daha küçük bir grubun sorunu iken bugün daha büyük bir sorun haline gelmiştir. Bugün önemli bir başka sorun yaşlı insanların sayısının giderek artmasıdır. Ortalama ömür beklentisinin uzaması bunda önemli bir etken olmuştur. . İnsanların yaşlanması sosyal güvenlik sistemini de olumsuz etkilemiştir. Çalışan nüfus yaşlı nüfusun sosyal güvenliğine katkı sağlamaktadır. Bu durum, gelecek genç kuşağın sosyal güvenlik sorununu ortaya çıkarmaktadır. Bunun yanında genç anneler, tek ebeveynler, göçmenler diğer önemli sorunlar arasındadır. İşsizliğin de artış gösterdiğini söylemek mümkündür (% 8-9). Bu oranın da geçmişe oranla oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Toplumun yaşlanması nüfus politikasını da pronatalist bir yönde devam ettirmektedir. Kürtaj henüz yasak olmasa da toplumda kürtaja karşı seslerin yükseldiği görülmektedir. Ülkede sağ partilerin yükselişi sürerken, Viyana'nın çoğu sosyal demokrat görüşe sahip durumdadır.

Avusturya'da federal bir sosyal hizmet yasası bulunmamaktadır. İhtiyaç grupları ayrı ayrı eyaletlerden yardım almaktadır. Buna göre de uygulamalar her

eyalette değişebilmektedir. Sosyal hizmet eğitiminde genelmi bir yaklaşım benimsenmiştir. En fazla sosyal hizmet yönetiminin odak alındığı ifade edilmiştir. Sosyal hizmetteki önemli sorunlar, btçeleme ve kaynak sorunudur. Sosyal hizmet de pazarın bir parçası haline gelmiştir. Bu durumun etik sorunlar yarattığı belirtilmiştir.

Sosyal hizmet uzmanlarına yapılan ödemelerin yeterli olmadığı ifade edilmiştir. Sosyal hizmetler, giderek daha fazla oranda yapılan projelere dayanmaktadır. Özellikle göçmenlerle çalışmada projelerin ve STK'ların ağırlığı daha fazla ağırlıktadır. STK'lar devletten de pay alıyorlar. Göçmenlerle ilgili kültürel ve dinsel bir çatışma ve bütünleşme problemi olduğu ifade edilmektedir.

Her yıl Avusturya'da sosyal hizmet okullarına 500 ğrenci kaydı yapılıyor. Bu durum SHU (sosyal hizmet uzmanları) 'ların işsizliğini artırıyor. Sosyal hizmet okul sayısı 12. Okulların çoğu 3 yıllık lisans eğitimi ve 2 yıllık master eğitimi veriyor. Bazı okullar 4 yıllık lisans eğitimine sahip. Ülkede psikolog ve psikoterapistlere ilişkin iki ayrı yasa var ve böyle bir yasa meslek elemanlarının haklarını koruyucu oluyor. Henüz sosyal hizmet uzmanlarının yasası yok ve SHU Derneği ve SHU'lar bu yasanın çıkarılması için yoğun çaba içindeler.

Program

Avusturya'ya gitmeden önce programla ilgili ayrıntılarla ilgili olarak CIF Avusturya Başkanı Judith Lamatsch ve CIF Sekreteri Gabi Kronberger'den iinternet aracılığıyla bilgiler aldım. Bu bilgiler, programın içeriği, kalacağımız aileler, gidilecek kurumlar, iklim koşulları vb.'yi içeriyordu. Katılımla ilgili ücret konusunda bana önemli bir aycılık tanıdıklarını da belirtmeliyim. Bu konuda CIF Avusturya gerçekten çok duyarlı davrandı.

Programdaki ailelerin hepsi de (ek Cumhuriyeti'ndeki aile de dahil) ben oraya gitmeden önce bana mail gönderdiler. Bu aslında benim için oldukça iyi oldu. Çünkü misafir olacağım ailelerin kim olduklarını vb. bilmek ve benimle ilgilendiklerini görmek rahatlatıcıydı. Gittiğim ilk gün beni kalacağım aile ve CIF Avusturya'nın bir yesi karşıladı. 13 Mayıs Cuma günü sabahı oradaydım ve o günü dinlenerek geçirdim. Ertesi gün, CIF Avusturya'nın Başkanı Judith Lamatsch'ın evinde toplandık

ve oradan Lamatsch'ın Viyana yakınlarında bulunan bir köy evine gittik. İki gece orada kaldık.

Köye giderken Avusturya'nın geleneksel yemeklerinin bulunduğu bir lokantada yemek yedik. Köye vardıktan sonra kısa bir yürüyüş yaptık ve sonra köyü gezdik, oradaki çiftçilerin evlerini ziyaret ettik. Programa böyle başlamak iyi oldu. Katılımcılar ve CIF üyelerinin birbirini tanımaları ve kaynaşmalarında yararlı oldu diye düşünüyorum. İkinci gün, Sosyal Hizmet Okulu Müdürü oraya geldi ve bize Avusturya'da sosyal hizmetlerin ve sosyal hizmet okulunun tarihçesini anlattı. Bu da aslında Avusturya'nın sosyal sistemini anlamayı kolaylaştırmak açısından oldukça faydalıydı. Son gün, Viyana ve Avusturya'yı tanıtıcı broşürler, genel ve bireysel programlar dağıtıldı ve bunların ayrıntıları üzerinde konuşuldu. Ulaşım ile ilgili dört haftayı kapsayan biletler (metro, tram ve otobüsler için) verildi. Bunun yanı sıra CIF Avusturya biriminin üyelerinin telefon, adres ve mail adreslerinin yazılı olduğu bir liste de verildi.

İki gün köyde kaldıktan sonra pazartesi Viyana'ya döndük. İlk iki gün Viyana şehrini, tarihi, turistik yerlerini ziyaret ettik ve bize bir kişi bu konuda rehberlik ederek bilgilendirdi. Viyana'da ilk hafta programı tüm katılımcıları içeren ortak bir programdı. Böylece bazı temel kurumları birlikte görme imkanı bulduk. İlk hafta tüm katılımcıların birlikte kurumları ziyaret etmesi aynı zamanda şehri tanıma ve alışma açısından da kolaylaştırıcı oldu.

Program boyunca her hafta bir ya da iki gün programı değerlendirme toplantısı yapıldı. Her hafta çarşamba ya da perşembe günleri toplantı günleri olarak programda belirlenmişti. Değerlendirme toplantıları akşam 17.00 ya da 18.00 gibi başlıyordu. Katılımcılar kendi ülkelerini ve sosyal hizmet sistemini tanıtacağı için ilk değerlendirme toplantısında sunum sıraları belirlendi ve sunum için gerekli teknik araçlar konuşuldu. Buna göre Finlandiya ilk; Türkiye ikinci; İsveç üçüncü ve Avustralya dördüncü haftada sunum yapacaktı.

Programa bakıldığında hemen her gün iki kuruluş ziyareti planlanmıştı ve üçüncü bir kuruluşun olduğu günler bir ya da sadece iki gün idi. Üçüncü bir program sadece değerlendirme toplantıları olarak belirlenmişti. Bu da oldukça iyiydi çünkü iki

kuruluşa gitmek zaman zaman çok yorucu olabiliyordu. Kuruluşlarla ilgili saat aralıkları geniş bırakılmıştı. Bu durum bazen vakit geçirmede problem yaratsa da dinlenme ve gidilen kuruluşla ilgili bilgileri toplama açısından yararlı oldu. Akşamları yapılan değerlendirme toplantıları sonrasında ikramlar ve sohbetler tüm katılımcılar arasındaki ilişkilerin gelişmesi ve bilgi alışverişine olanak sağlıyordu.

İlk hafta gidilen tüm kuruluşlarla ilgili olarak yanımızda CIF Avusturya ekibinden bir kişi bulundu. Aslında böyle bir başlangıç ulaşım ve kuruluşlardaki düzenle ilgili ilk deneyimlerimizi de kolaylaştırdı. İlk hafta parlamento, gençlik dairesi, UN gibi kurumları ziyaret ettik.

İkinci haftadan itibaren herkesin bireysel programı başladı. Zaman zaman başka bir katılımcılar ile aynı kuruluşa da gittiğimiz oldu. Programda kuruluşların açık adresleri, nasıl gidileceği, bağlantı kurulacak kişi ve görüşme saatleri ayrıntıları ile yer alıyordu.

Viyana'da görmek istediğim kuruluşlar daha çok çocuk suçluluğu ve cinsel suça yönelen çocuklarla ilgiliydi. Bunu başvurumu yaparken ve daha sonra da mail aracılığıyla CIF Avusturya'ya iletmıştim. Buna ilişkin olarak da ziyaret ettiğim kuruluşlarda buna dikkat edilmişti. Viyana'da gittiğim kuruluşlar kısaca şöyle sıralanabilir: Çocuk mahkemesi, aile mahkemesi, yetişkin hapisanesi, çocuk hapisanesi, çocuk ve gençlere yönelik kriz merkezi, problemlili davranış gösteren çocukların değerlendirildiği merkez, cinsel suçluların değerlendirilmesine ilişkin bir merkez (aynı zamanda hapisane), gençlik merkezi, cinsel suçlulara yönelik hizmet tretman sağlayan merkez, gözetim hizmeti sağlayan kuruluş, mahkeme dışındaki alternatiflerle ilgili kuruluşlar. Bunun yanı sıra göçmen kadınlarla ilgili merkeze, genç annelerle ilgili bir kuruluşa gitme imkanı bulduk.

Avusturya'da bölgelere göre sosyal hizmet sisteminin uygulaması farklılaşabiliyor. Viyana hem eyalet hem de başkent. Ancak oldukça iyi bir sosyal hizmet ağının olduğunu söylemek mümkün. Sosyal hizmet sistemi ele alındığında, her şeyden önce çocuğun devletçe çok iyi ve gerektiği gibi korunduğunu söylemek mümkün. Örneğin çocuk 3-4 yaşına kadar eğer aileden alınması gerekli ise kesinlikle kuruluş vb. yerlere değil koruyucu ailelere veriliyor. Bu yaş üzerindeki çocuklar

çocuğun gereksinimleri doğrultusunda yapılacak değerlendirme için kriz merkezleri adı verilen ve çocuk (ve gençlerin) 6-8 hafta kalabildiği kuruluşlara gönderiliyor. Tabi bu kuruluşlar da kalabalık kuruluşlar değil. Genellikle 6-8 çocuğun bulunduğu ve yanlarında mutlaka yeterli profesyonel elemanın bulunduğu (4-5 kadar meslek elemanı ve bakım veren diğer personel) merkezlere gönderiliyor. Burada yapılan değerlendirme ile çocuk ve ailesine sunulacak hizmetler belirleniyor.

Çocuk adalet sistemine (ya da ceza adalet sistemine) bakıldığında yine birey olarak insanın değerli olduğunu görüyorsunuz. Örneğin cinsel suça yönelen ya da mağdur olan çocuklar mahkemeye çıkarılmak yerine mahkeme dışında yan tarafta bir odada uzman bir kişi tarafından (psikoterapist, SHU, psikolog vb.) dinleniyor. Buradaki konuşmalar bir kamera aracılığıyla mahkemeye yansıyor ve mahkemede iki jüri (eğitimli vatandaş) bulunuyor. Hakim soru sormak istediğinde bunu uzman kişinin kulağındaki dinleyici aracılığıyla yapıyor.

Yine ülkede her sorun mahkemede çözülmüyor. Mahkeme dışında alternatifler gelişmiş. Mesela çocuklarla ilgili olarak yönlendirme (diversion) tedbirleri var. Bu gözetim, para cezası, toplum hizmeti ya da mediasyon (arabuluculuk) olabiliyor. Mediasyon sadece suçluluk değil her alanda (aile, boşanma, ticari anlaşmazlıklar vb.) kullanılabilir. Mediasyon ile basit suçlar veya çözülebilecek sorunlarla ilgili bu konuda uzman (eğitimini almış) kişiler aracılığıyla mahkemeye gitmeden çözüm aranıyor. Suçluluk alanının yanı sıra tıbbi sosyal hizmet alanında da kurum dışındaki bakım alternatifleri geliştirilmiş. Bunlardan biri psikiyatrik rahatsızlığı olan kişiler için outpatient sistemi. Hastanede yatarak bakım yerine kişilerin toplum içinde probleminin giderilmesi yoluna gidiliyor.

Tabi bir başka önemli konu ve belki de en önemlisi psikolog ve psikoterapilerin yasası var. SHU'lar da bu yasayı çıkarmaya çalışıyorlar. Sosyal hizmet alanında özellikle belli gruplarla (suça yönelen vb.) çalışan meslek elemanlarını hepsinin de ek bir donanımı var. Mesela psikoterapi eğitimi gibi. Buna sahip olmayan kişiler ise düzenli olarak iyi yapılandırılmış hizmet içi dediğimiz eğitimi almak zorundalar.

Ülkede sokak çocuğu yok. (Ülkemizdeki sokak çocuklarına benzer olarak). Street worker olarak adlandırdıkları kişiler daha çok okuldan sonra parklarda vb.

yerlerde olan ve uyuşturucu alma, suça yönelme riskine sahip (ailesi olan çocuklar) çocuklarla ilgilenmekteler. Ülkedeki belki de en önemli sorun giderek yaygınlaşan ve daha küçük yaşlara kadar inen madde bağımlılığı sorunu. Buna ilişkin eğitim, rehabilitasyon, destekleme hizmetleri geliştirilmiş.

Gördüğümüz STK'lar ülkemizdeki STK'lar gibi değil. Yani kaynaklarını sadece kendileri yaratmak zorunda değiller. Mutlaka hepsinin belirli oranlarda devletten (ya da belediyelerden) aldıkları önemli paylar var. Tabii bunun için de STK'nın iyi çalışması ve toplum için gerekli olduğunu topluma ve devlete kabul ettirmesi gerekiyor.

Hemen her kuruluşta ifade edilen önemli bir sorun göçmenlerle ilgiliydi. Özellikle Afrika, Yugoslavya ve Türkiye en büyük grupları oluşturuyor. Afrikalılar ve Yugoslavya suça yönelmede daha önde gidiyor. Bunun yanı sıra uyuşturucu ticareti ve fuhuşta da bu gruplar ön sırada. Türklerle ilgili genel sorun dinsel ve kültürel farklılıktan kaynaklanan bütünleşme sorunu olarak ifade ediliyor. Bunu yanında kadınlara yönelik şiddet ve Türkiye'den giden ailelerdeki çocuklar arasında (ya da Türkiye'den) zorla evlendirmelerin yapılması. Dil sorunu da yine Türklerle ilgili karşılaştıkları en büyük sorun. Viyana'da dil bilmeyen kişiler için iş olanağı oldukça düşük ve Türkiye'den gidenlerin büyük kısmının dil bilmediği görülüyor. Yine Türk ailelerin çocuklarının dil sorunuyla da bağlantılı olarak eğitimlerini sürdüremediklerini söyleyebiliriz. Türkiye'den gitmiş olup, üniversite eğitimini alabilen ikinci ya da üçüncü kuşaktan kişi sayısı çok çok az. Türkiye'den giden göçmenlerin kendi arasında etnik ve mezhep ayrımının olduğunu söylemek mümkün.

Değerlendirme

Program yoğun fakat oldukça doyurucu idi. Kuruluş ve görüşmelerin dışında her hafta bir kişinin evinde yemeğe gidiyorduk ve toplantılarımızı buralarda yapıyorduk. Toplantının böyle düzenlenmesindeki amaç ülkenin kültürel olarak da yaşam biçimlerinin, yemeklerinin vb. görülmesini ve öğrenilmesini sağlamaktı. Bunun yanında 28 Mayıs günü tüm ailelerin, CIF üyelerinin ve katılmak isteyen diğer kişilerin olduğu bir CIF partisi düzenlendi. Her katılımcı kendi ülkesinin geleneksel yemeklerini

burada hazırladı ve servis etti. Bu parti de katılımcıların kendi aralarında olduğu kadar diğer kişilerle tanışmasını ve bilgi alışverişini kolaylaştırdı.

Üçüncü hafta bir günlüğüne şarapları ile ünlü bir köye gittik. Aynı zamanda yürüyüş de yaptık. Burada yine Avusturya'nın geleneksel yemek ve içkileri ikram edildi. Bir başka gün Avusturya'nın sosyal hizmet uzmanları derneği temsilcisi ile bir geleneksel yemek ve içkilerin olduğu bir restoranda yemek yedik. İkinci hafta ziyaret edilen kuruluşların yanı sıra bir sosyal hizmet okulunu ziyaret ettik (önceden üç yıllık iken dört yıllık olmuş). Yine son hafta bir başka sosyal hizmet okulundan bir öğretim görevlisi ve öğrencilerle (12 öğrenci) birlikte toplandık ve kısa bir yürüyüş yaptık. Öğrenciler okuldaki projelerine ilişkin bize bir sunum yaptılar ve birlikte bazı ısınma egzersizleri (psikodramada da kullanılan oyunlar) yaptık.

Viyana'dan ayrılmadan önce değerlendirme formlarını doldurduk ve genel bir değerlendirme yaptık. Sonraki gün de herkesin katıldığı toplantıda sertifikalarımız verildi. Prag'a geçmeden önceki gün Tuna nehrinde bir boat trip yaptık ve Viyana'nın küçük bir köyüne gittik ve akşam veda yemeği verildi.

Aileler

Viyana'da kaldığım ilk kişi bir Türk idi (Dr. Zahide Fischer). İlk kalacağım ailenin Türk olması bir anlamda özellikle düşünülmüştü. Bu program benim için ilk olacağından alışmam ve sosyal hizmet sistemini daha kolay anlamam için hazırlanmıştı. Bunun çok uygun olduğunu düşünüyorum. Kaldığım bayan bir SHU idi ve kadın sığınma evinde çalışıyordu. Kuruluş ziyaretlerinden sonra akşamları onunla Avusturya'nın sosyal hizmet sisteminden ve hizmetlerinden bahsediyorduk.

Viyana'da kaldığım ikinci aile, cinsel suç mağdurlarıyla çalışan bir psikoterapistti (Dr. Liosette Türkmen Barta) ve Hollanda da 15 Mayıs 2005'te düzenlenen (benim gidemediğim) cinsel suçlularla ilgili bir konferansa katılmıştı. CIF ekibi bunu da bildiği için o kişinin benim kalacağım kişi olmasına önem vermişti. Bu gerçekten de benim için çok yararlı oldu. Biz hemen her gün Türkmen Barta ile birlikte cinsel suça yönelen kişiler, tretman biçimleri, Avusturya'daki ceza adaleti sistemi vb. konularda konuşma ve tartışma imkânı bulabildik.

Her iki kaldığım evde de yalnız yaşayan bireylerin olması benim için iyi oldu. Bu durumda evdeki yaşama uymak ve anlaşmak daha kolay olabiliyor. Hatta yalnız yaşayan insanların host family olmasının belki de daha uygun olduğunu söyleyebilirim.

ÇEK CUMHURİYETİ- (PRAG)

Tarihçe

Tarihçe

Çek toprakları 9. yüzyıldaki bağımsız devlet-kuruluşları sürecinin merkezlerinden biri haline gelmiştir. Yerli Premyslid hanedanının hükümdarlığı döneminde, Çek devleti aşamalı olarak güçlenmiş ve Büyük Roma İmparatorluğunun resmi bir parçası olmasına rağmen gerçek hükümdarlığını korumayı başarmıştır. 1212'de Çek Hükümdarı Roma İmparatorluğun'dan Çek topraklarının bir krallık olduğunu ilan eden resmi bir ferman almıştır.

16. yüzyılın başlarında Avusturya Habsburgları, Çek Krallığı'nın hakimiyetini ele geçirmiştir. 1621'de Bohemya asaletinin mağlubiyetini takiben Habsburglar Çek topraklarını tamamen kendi imparatorluklarının topraklarına katmışlardır. Böylece Çek toprakları özgürlüğünü 300 yıl süreyle kaybetmiş ve 1918'e kadar Habsburg İmparatorluğu'nun bir parçası olarak kalmıştır.

Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun I. Dünya Savaşı'ndaki mağlubiyeti 28 Ekim 1918'de Çekoslovakya'nın kuruluşunun yolunu açmıştır. Bu tarihten itibaren 28 Ekim milli günü ilan edilmiştir. 1918-1938 arası dönemde Çekoslovak Cumhuriyeti dünyanın en gelişmiş on ülkesinden biri olmuştur. 20 yıllık demokrasi ve başarı dönemi 1938'de Hitler Almanyasının saldırısıyla kesintiye uğramıştır.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra iade edilen cumhuriyet, Sovyet etkisinin bir parçası haline gelmiş ve sınırlı demokrasi dönemi, 1948 Şubatında komünist işgalle son bulmuştur. Bütün özel firmalar devletleştirilmiş ve tek partili yönetime geçilmiştir. 60'ların sonlarında komünist rejimi değiştirme ve insanileştirme girişimi 1968 Ağustosunda Varşova Anlaşması Ordusunun saldırısıyla başarısızlığa uğramıştır.

Çekoslovak halkının 80'lerin sonundaki kitlesel protesto ve gösterileri totaliter rejimin 1989 Kasımındaki hızlı çöküşünü getirmiştir. Öncü Muhalif Vaclav Havel 1989 Aralık ayında Çekoslovakya Cumhurbaşkanlığına seçilmiştir. Daha sonraki gelişmeler 1 Ocak 1993'te Çekoslovakya'nın iki bağımsız ülkeye ayrılmasını getirmiştir: Çek Cumhuriyeti ve Slovak Cumhuriyeti (Çek Cumhuriyeti Başkonsolosluğu, İstanbul, istanbul@embassy.mzv.cz, 8.7.2005).

Sosyal ve Ekonomik Politika

Çek dış politikasının ana hedefi Avrupa Birliği üyeliği olarak belirtilmiştir. Üyelik için başvurusu 1996 Ocak ayında AB yetkililerine sunulmuştur. 1997 Lüksemburg zirvesinde Çek Cumhuriyeti'nin AB üyeliği için resmi adaylığı diğer beş ülkeyle birlikte kabul edilmiştir. Mart 1998' deki açılış müzakerelerinden bu yana bölümlerin büyük bir çoğunluğu sonuçlandırılmıştır (Çek Cumhuriyeti Başkonsolosluğu, İstanbul, istanbul@embassy.mzv.cz, 8.7.2005).

Çek Cumhuriyeti ekonomisi Orta ve Doğu Avrupa'nın gelişmiş ekonomilerinden biridir. Komünist dönem sonrası değişim yaşayan geçiş ekonomileri arasında da küresel ekonomiyle entegrasyon sürecinde iyi bir performans gösteren ülkeler arasındadır. Özellikle 1991 sonrası küresel ekonomi ile entegrasyon süreci başlamıştır.

1990'ların başından itibaren özelleştirme, yabancı yatırımlara açılma, uluslararası ticaret ve döviz kurunun serbestleştirilmesi gibi uygulamaları kapsayan bir dizi reform yapılmıştır. Komünist dönemde % 97 olan devletin ekonomideki payı, bugün % 20'nin altına düşmüştür. Ülke ekonomisindeki yabancı sermayenin payı da oldukça yüksektir.

Çek Cumhuriyeti'nin en önemli ortakları AB ülkeleridir. Toplam ihracatının % 69'unu ithalatının ise % 62'sini AB ülkeleriyle gerçekleştirmektedir. AB ülkeleri arasında başta gelen Almanya'nın ihracattaki payı % 40, ithalattaki payı %32'dir. Finansal kriz nedeniyle 1998 yılında Rusya, Güneydoğu Asya ve Slovakya'ya ihracaat batı Avrupa ülkelerin lehine azalmıştır.

Comecon 'un dağılması ile doğan boşluğu doldurmak için Macaristan, Polonya, Çek Cumhuriyeti ve Slovakya arasında Aralık 1992'de imzalanan anlaşma ile Orta Avrupa Serbest Ticaret Ortaklığı (CEFTA) kurulmuştur. 1996'dan sonra sırasıyla Slovenya, Romanya ve Bulgaristan da CEFTA üyesi olmuştur. Ocak 2002 itibariyle sanayi ürünlerinin serbest ticaretindeki tüm istisnalar kaldırılmıştır. Çek Cumhuriyeti 10.5 milyon nüfusuyla ve kişi başı 13.000 USD Gayri Safi Milli Hasıla ile önemli bir pazardır (<http://www.atilimfuar.com>, 8.7.2005).

The Ministry of Labour and Social Affairs of the Czech Republic 1990 yılında kurulmuştur. (web sayfası www.mpsv.cz) Ülke 12 bölgeye ayrılmaktadır ve bu bölgeler yönetsel yetkilere sahiptir. Sosyal hizmet örgütlerinin bir kısmının da (örneğin çocuk yuvalarının) Eğitim Bakanlığına bağlı olduğu görülmektedir. Çocuklarla ilgili diğer örgütler Ministry of Labour and Social Affairs'e bağlı. Yine ülkede çok sayıda STK var. Bu STK'lar da Viyana'ya benzer olarak devletten ödenek alıyorlar. Ülkede koruyucu aile bakımı gelişmiş durumda ve bu konuda kamu kurumlarıyla işbirliği halinde çalışan STK'lar var. Sosyal hizmet alanında

ülkemizdekine benzer sorun kurumlar arası eşgüdüm sorunu. Bunun yanında kurumsal kaynaklar yetersiz durumda.

Sosyal hizmet eğitimine yönelik olarak lisans eğitimi önceleri 2 yıllık iken bugün genellikle 3 yıllık eğitimleri içeriyor. Bugün tüm çabalar sosyal hizmet mesleğini geliştirmek ve kurum bakımı yerine alternatif hizmetler geliştirmek üzerine devam ediyor.

Program

Prag'a 10 Haziran 2005 sabahı 11.00 tren ile hareket ettik ve öğleden sonra 15.30 'da oraya vardık. Prag'a sadece ben ve Finlandiyalı katılımcı gittik. Garda bizleri ailelerimiz karşıladı. Prag'da SHU bir çiftin evinde kaldım. Ev Prag'ın biraz dışındaydı ve Prag'a tren ile gidip geliyordum.

Gittiğimiz ilk gün tanışmanın daha kolay da olmasını sağlamak açısından CIF partisi düzenlenmişti. Akşam ailelerimizle birlikte oraya katıldık ve programın ayrıntıları konusunda bilgi aldık. Her ikimize de programlarımız, Prag ile ilgili broşürler, dosyalarımız vb. verildi. Bunun yanı sıra öğle yemeklerimiz için bir miktar harçlık ve ulaşım için biletlerimiz verildi.

Cumartesi günü Prag'ın tarihi ve turistik mekânlarını gezdik. Bu gezi sırasında Çek Cumhuriyeti'ne özgü geleneksel yemek ve içeceklerin ikram edildiği mekânlara gittik. Pazar günü şehir dışında bir kaleyi ziyaret ettik.

Pazartesi günü programımız başladı. Çek Cumhuriyeti'nde mesai saatleri bizden biraz farklı olarak sabah 06.00-07.00 saatlerinde başlıyor ve öğleden sonra 15.00- 16.00 gibi sona eriyordu. Katılımcılar olarak her ikimize de ortak bir program hazırlanmıştı. Sabah mesai saatlerine de bağlı olarak 8.00, 8.30 ya da 9.00 gibi kuruluşlarda oluyorduk.

Gittiğimiz kuruluşlar: Cinsel suçlular için hastanenin psikiyatri birimi, gözetim hizmeti ve mediasyonla ilgili kuruluş, sosyal hizmet ve eğitimi ile ilgili enformasyon için bir kuruluş, özürlü çocuklarla ilgili bir okul, problemlı davranışa sahip çocukların

eğitimi ve aile terapisine ilişkin bir merkez, aile ve çocuklara yönelik destek hizmetleri veren bir kuruluş, psikiyatrik rahatsızlığı olan kişilerin çalıştığı bir kafe (burada akşam yemeği yedik), koruyucu ailelere yönelik hizmet veren bir merkez, gözetim ve ocuk suçluluğu alanında çalışan bir merkez ve hastane.

Beş günlük bir süre içinde oldukça yoğun bir programdı. Aslında buradaki programın bir hafta daha uzun olması ek Cumhuriyeti'nin sistemini daha kapsamlı bir biçimde anlamayı sağlayabilirdi. Ancak yine de oldukça yararlı oldu.

Son gün CIF ek Cumhuriyeti başkanı ve bazı üyelerin katılımı ile bir değerlendirme toplantısı yapıldı ve değerlendirme formu dolduruldu. Akşam da hep beraber veda yemeği yendi. Sertifikalar verildi ve 19 Haziran 2005 sabahı Türkiye'ye dönüş için hareket ettim.

Aileler

Prag'da kaldığım aile genç bir çift idi (Jana –Mirec Travnickova). Evleri Prag'ın biraz dışındaydı (Roztoky'de) ve trenle gidip gelinebiliyordu. Aslında bu da benim için farklı bir deneyim oldu. Çünkü Roztoky Prag'dan sadece 15 belki 20 km. uzaklıkta olmasına karşın kullandığım biletler farklılaşıyordu. Jana ve eşiyle birlikte benzer olarak akşamları ülkelerimizin sosyal hizmet sisteminden bahsetme imkânı bulabiliyorduk.

Değerlendirme

ek Cumhuriyeti'nin Avusturya ile kıyaslandığında çok daha fazla sosyal ve ekonomik sorunlara sahip bir ülke olduğu söylenebilir. Bürokratik yapı oldukça ağır işliyor ve bu da hizmetlerin zamanında verilmesini engelleyici olabiliyor. ek Cumhuriyeti Avrupa birliğine girme sürecinde değerimlerini sürdürüyor.

En büyük sorunlardan birisi evsizler ve işsizlik olarak görülüyor. Evsizler ve işsizler giderek artan bir grup olarak devam ediyor. Bir başka sorun ise (zelikle Prag'da) zellikle ocuk ve genç erkeklerdeki fuhuş. Bu sorunun varlığına ilişkin bir kuruluş personeline soru sorduğumda doğrulamadı ancak bu bilgiyi bazı SHU'lardan

aldım. Şehrin belirli bölgelerinde geç saatlerde bu çocuk ve gençleri görebilmek mümkün.

Ülkenin para değeri düşük ve ülke genelinde bizdekine benzer olarak dengesiz bir gelir dağılımı söz konusu. Ancak genel görünüm ve yaşam tarzına bakıldığında, bizden çok daha fazla sosyal soruna sahip oldukları söylenebilir. SHU'ların maaşları oldukça düşük. Örneğin kaldığım ailedeki SHU sadece 300 ile 350 Euro arasında bir ücret alıyor. Bu ücretlere göre de şehir oldukça pahalı. Kiralar çok yüksek ve insanlar çok zor şartlarda yaşıyorlar. 1989 sonrası geçişten sonra bu sürecin çok ağır olduğu ve şartların daha da zorlaştığı ifade ediliyor. Alınan ücretlerde liyakatin de pek dikkate alınmadığını söylemek mümkün.

Ülkemizde henüz yer almayan bazı kuruluşları burada da görebilmek mümkün. Mesela mahkemelerde her iki taraf arasındaki uzlaşmayı sağlayacak mediasyon sistemi var. Ancak henüz çocuk mahkemelerinin kurulmamış olması da oldukça ilginç. Bu ülkedeki bir başka mesele, sosyal hizmet eğitiminin daha yeni yeni gelişmeye başlamış olması. Bir kısım personel, başlangıçta bu işi eğitim almadan yaparken, bugün artık eğitim almış olma AB'nin de etkisiyle sosyal hizmet uzmanları açısından zorunluluk haline gelmiş.

Genel Değerlendirme

Yaklaşık bir buçuk aylık bu programın ardından söyleyeceğim şey benim için bulunmaz bir deneyim olduğudur. "Yurt dışı görmek" dedikleri herhalde bir parça bu olsa gerek. Bir başka dünyayı gördüğünüzde ne kadar çok yapmak zorunda olduğunuz çalışma ve atılacak adımlar olduğunu fark ediyorsunuz. Farklı sorun alanları olsa da temelde benzer şeylerle mücadele ettiğinizi ve aslında oradaki meslek elemanlarıyla da ortak bir paydanız olduğunu görüyorsunuz.

Her iki ülkedeki program oldukça iyiydi. Ancak Prag programı oldukça kısa sürdü ve oradaki bürokratik yapının da ağırlığı nedeniyle (izin alma konusunda) çok da fazla kendi alanımızla ilgili kurumlara gidemedik.

Bir başka konu ise, günde en fazla iki kuruluş ziyaret edilmesine ilişkin. Üçüncü kuruluş çok fazla diye düşünüyorum. Çünkü bu durum hem zihnen hem de bedenen sizi yoruyor ve veriminizi olumsuz etkiliyor. Haftada en az iki farklı kültürel aktivite konmasının yararlı olduğunu düşünüyorum. Bu durumun katılımcıların motivasyonunu artıracaklarını düşünüyorum. Ayrıca, kuruluşlara giderken bazen katılımcıları yalnız bırakmakta fayda var. Böylece katılımcılar da kendi aralarında bir ilişki geliştirme olanağı bulabilir.

Bu program ve yurt dışı deneyimi benim için ilkti. Bu deneyimi CIF gibi her adımın planla atıldığı bir örgüt ile yaşamak gerçekten çok yararlı ve doyurucu oldu. Bu anlamda emeği geçen herkese sonsuz teşekkürler. Umarım bundan böyle benim de CIF Turkey'e ve bu deneyimi yaşayacak olanlar arkadaşlarıma bir katkı olur.

Saygılarımla

KAYNAKÇA

Viyana Ticaret Müşavirliği. **Avusturya Ülke Profili**. Nisan 2005.
(www.dtm.gov.tr/pazaragiris/ulkeler/avu/avu-rap-dig-yi5.doc).

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Avusturya> - (Güncellenme 1 Temmuz 2005)

(www.mzv.cz/wwwo)Çek Cumhuriyeti Başkonsolosluğu, İstanbul,
istanbul@embassy.mzv.cz, 8.7.2005)

<http://www.atilimfuar.com>, (8.7.2005)